

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
w Kielcach

EUROSIEROCTWO W POLSCE JAKO PROBLEM SPOŁECZNY I PEDAGOGICZNY

zestawienie bibliograficzne w wyborze

Wybór i opracowanie

Jadwiga Dembowicz

Kielce 2010

Otwarcie granic wielu państw Unii Europejskiej dla pracowników z Polski, spowodowało gwałtowne narastanie problemu rozłąki rodzin z przyczyn ekonomicznych. Od niedawna pojawił się termin *eurosieroctwa* odnoszący się do dzieci rodziców, którzy jako emigranci pracują za granicą. Liczbę eurosierot w Polsce szacuje się od 100 do 130 tys.

Konsekwencje wyjazdu rodziców (jednego lub obojga) najdotkliwiej dotyczą przede wszystkim dzieci. To one mierzą się z wieloma emocjami (lęk, samotność, poczucie odrzucenia), które ich przerastają. Trudne do wyrażenia emocje sprawiają, że dziecko żyje w ciągłym napięciu. Zjawisko to stanowi w Polsce ważny problem społeczny i pedagogiczny – zakłóca harmonię i integralność jednej z podstawowych instytucji społecznych, jaką jest rodzina.

Omówienie problemu, jak i przedstawienie sposobów łagodzenia negatywnych skutków eurosieroctwa przez państwowe i społeczne instytucje, placówki oświatowe oraz rodzinę przedstawia proponowana literatura wydawnictw zwartych i artykułów z czasopism.

Zestawienie tematyczne adresowane jest do pracowników oświaty, psychologów, pracowników socjalnych, jak i studentów pokrewnych kierunków pedagogicznych i socjologicznych.

Wydawnictwa zwarte

1. Biała, Jolanta : Zagrożenia w wychowaniu dziecka we współczesnej rodzinie polskiej / Jolanta Biała. – Kielce : Akademia Świętokrzyska, 2006. – 144 s.
2. Danilewicz, Teresa Wioletta : Dziecko w rodzinie rozłączonej // W : Wymiary dzieciństwa : problemy dziecka i dzieciństwa w zmieniającym się społeczeństwie / pod red. nauk. Jadwigi Bińczyckiej, Barbary Smolińskiej-Theiss. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2005. – S. 135-144
3. Danilewicz, Wioletta : Oblicza dzieciństwa w rodzinach rozłączonych z powodu migracji zagranicznych rodziców // W : Problemy teorii i praktyki opiekuńczej / pod red. Bożeny Matyjas. – Kielce : Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej, 2005. – S. 73-84

4. Danilewicz, Wioletta : Problemy rodzin czasowo niepełnych ze względu na długotrwały pobyt rodziców za granicą // W : Pedagogika społeczna jako dyscyplina akademicka : stan i perspektywy / red. Ewa Marynowicz-Hetka, Jacek Piekarski, Ewa Cyrańska. – Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 1998. – S. 289-295
5. Danilewicz, Wioletta : Społeczne konsekwencje migracji zagranicznych // W : Migracja, uchodźstwo, wielokulturowość: zderzenie kultur we współczesnym świecie / red. nauk. Danuta Lalak. – Warszawa : Żak, 2007. – S. 152-166
6. Danilewicz, Wioletta : Sytuacja życiowa dzieci w rodzinach migracyjnych / Wioletta Danilewicz. – Białystok : Wydawnictwo Uniwersyteckie Trans Humana, 2006. – 192 s. – Bibliogr.
7. Danilewicz, Wioletta : Zagrożenia realizacji funkcji współczesnej rodziny : wybrane problemy // W : Pomoc dziecku i rodzinie w środowisku lokalnym / pod red. Wioletty Danilewicz, Jadwigi Izdebskiej, Beaty Krzesińskiej-Żach. – Białystok : Trans Humana, 1995. – S. 37-75
8. Izdebska, Jadwiga : Dziecko osamotnione w rodzinie : kontekst pedagogiczny / Jadwiga Izdebska. – Białystok : Trans Humana, 2004. – 205 s.
9. Izdebska, Jadwiga : Dziecko w rodzinie u progu XXI : niepokoje i nadzieje / Jadwiga Izdebska. – Białystok : Trans Humana, 2000. – 254 s.
10. Kaczmarczyk, Paweł : Migracje zarobkowe Polaków w dobie przemian / Paweł Kaczmarczyk. – Warszawa : Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2005. – 360 s.
11. Karwowska-Struczyk, Małgorzata : Dziecko i konteksty jego rozwoju / Małgorzata Karwowska-Struczyk. – Warszawa : Instytut Badań Edukacyjnych, 2007. – 230 s.

12. Kukołowicz, Teresa : Sytuacja wychowawcza w rodzinach niepełnych z powodu czasowej nieobecności rodzica // W : Rodzina współczesna / pod red. Naukową Marii Ziemskiej. – Warszawa : Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 1999. – S. 58-65
13. Lach, Jarosława : Sieroctwo społeczne – problematyka i próby przeciwdziałania // W : Pedagogika wobec kryzysów życiowych / pod red. Jerzego Stochmiałka. – Warszawa ; Radom : Instytut Technologii Eksploatacji, 1998. – S. 65-71
14. Matyjas, Bożena : Dzieciństwo w kryzysie : etiologia zjawiska / Bożena Matyjas. – Warszawa : Wydawnictwo Akademickie „Żak”, 2008. – 440 s.
15. Matyjas, Bożena : Oblicza dzieciństwa we współczesnych rodzinach polskich // W : Dziecko w świecie współczesnym / pod red. nauk. Bożeny Muchackiej i Krzysztofa Kraszewskiego. –Kraków : Impuls, 2008. – S. 29-37
16. Migracja, uchodźstwo, wielokulturowość : zderzenie kultur we współczesnym świecie / red. nauk. Danuta Lalak . – Warszawa : Wydawnictwo Akademickie „Żak” Teresa i Józef Śniecińscy, 2007. – 334 s.
17. Obuchowska, Irena : Psychologiczne aspekty społecznego sieroctwa // W : Pedagogika wobec kryzysów życiowych / pod red. Jerzego Stochmiałka. – Warszawa ; Radom : Instytut Technologii Eksploatacji, 1998. – S. 53-64
18. Olearczyk, Ewa Teresa : Sieroctwo i osamotnienie : pedagogiczne problemy kryzysu współczesnej rodziny / Teresa Ewa Olearczyk. – Kraków : Wydawnictwo WAM, 2007. – 291 s.
19. Passini, Barbara : Sieroctwo społeczne / Barbara Passini. – Warszawa : Centrum Rozwoju Służb Społecznych, 1996.– 52 s.
20. Szkoła wobec mobilności zawodowej rodziców i opiekunów : niezbędny nauczyciela / red. Ewa Kozdrowicz, Bartłomiej Walczak. – Warszawa : Centrum Metodyczne Pomocy Pedagogiczno-Psychologicznej, 2009

21. Węgiński, Zbigniew : Dysfunkcjonalność i patologia rodzin a sieroctwo społeczne // W : Zagrożenia i zaburzenia funkcjonowania polskich rodzin / pod red. Teresy Sołtysik, Moniki Gołembowskiej. – Włocławek : Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna, 2007. – S. 105-118

22. Węgiński, Zbigniew : Opieka nad dzieckiem osieroconym : teoria i praktyka / Zbigniew Węgiński. – Toruń : Akapit, 2006. – 226 s.

23. Zamierzenia i doświadczenia związane z migracją: zarobkową // W : Diagnoza społeczna 2007 : warunki i jakość życia Polaków : raport / red. Janusz Czapiński, Tomasz Panek. – Warszawa : Vizja Press&IT, 2007. – 406 s.

Artykuły z czasopism za lata 2005-2009

24. Balcerzak-Paradowska, Bożena : Wpływ okresowej migracji małżonków na warunki życia rodziny / Bożena Balcerzak -Paradowska // „Problemy Rodziny”. – 1994, nr 5, s. 11-14

25. Bednarek, Grażyna. : W poszukiwaniu straconych pokoleń / Grażyna Bednarek // „Śląsk”. – R. 14, nr 10 (2008), s. 14-17

26. Bębas, Sylwester : Rodzina i jej zagrożenia na początku trzeciego tysiąclecia / Sylwester Bębas // „Wychowanie na co Dzień”. – 2009, nr 4-5, s. 3-8
[Między innymi sytuacja rodzin i dzieci w związku z emigracją zarobkową Polaków]

27. Boćwińska-Kiluk, Beata : Migracja a psychospołeczny rozwój dziecka / Beata Boćwińska-Kiluk, Elżbieta Bielecka // „Pedagogika Społeczna”. – 2008, nr 3, s. 47-60. – Bibliogr.

28. Bugajska, Natalia : Eurosieroty / Natalia Bugajska. – (Życie) // „Cogito”. – 2008, nr 11, s. 6-9
[Wyniki badań nad zjawiskiem migracji zarobkowej Polaków przeprowadzonych na zlecenie Rzecznika Praw Dziecka.Problem dostosowania społecznego eurosierot]

29. Burzyńska-Piekut, Sylwia : Szkoła i opiekunowie wobec eurosieroctwa : (na przykładzie badań w województwie kujawsko-pomorskim) / Sylwia Burzyńska-Piekut, Zbigniew Węgiński // „Wychowanie na Co Dzień”. – 2009, nr 6, s. 3-8. – Bibliogr.
30. Czeladko, Renata : Mamo, ty tylko tak mówisz, że do mnie wrócisz : dzieci polskich emigrantów / Renata Czeladko. – Korespondencja z Londynu. // „Rzeczpospolita” (W 3). – 2008, nr 18, s. A8-A9
31. Denek, Kazimierz : Migracja zarobkowa młodych Polaków / Kazimierz Denek // „Nowa Szkoła”. – 2009, nr 7, s. 16-21
32. Drachal, Halina : Cena dobrobytu / Halina Drachal // „Głos Nauczycielski”. – 2007, nr 38, s. 7.
33. Fidelus, Anna : Gdy rodzice emigrują... / Anna Fidelus // „Nowa Szkoła”. – 2008, nr 6, s. 37-43
[Poczucie odrzucenia wśród dzieci pozostawionych przez emigrujących rodziców. Propozycje działań wspierających]
34. Fojcik, Małgorzata : Dziecko a migracja zarobkowa rodziców / Małgorzata Fojcik // „Życie Szkoły”. – 2007, nr 7, s. 12-15
[Wpływ migracji zarobkowej jednego z rodziców (najczęściej ojca) na życie rodziny ; Sposoby zapobiegania negatywnym skutkom rozłąki, ich wpływ na przygotowanie dzieci do życia rodzinnego w dorosłym wieku ; Badania przeprowadzone wśród rodzin czasowo niepełnych]
35. Grabarczyk, Artur : Rośnie armia eurosierot / Artur Grabarczyk // „Dziennik” – 2008, nr 73, s. 8
36. Hugo-Bader, Jacek : Syndrom F 92 : dzieci w depozycie / Jacek Hugo-Bader // „Gazeta Wyborcza”. – 2007, nr 241, dod. Duży Format nr 39, s. 6-8
[Dzieci rodziców pracujących zagranicą]
37. Klinger, Klara : Co czwarty uczeń jest eurosierotą : rzecznik praw dziecka o skutkach emigracji rodziców / Klara Klinger // „Dziennik”. – 2008, nr 230, s. 11

38. Kolankiewicz, Maria : Dziecko w sytuacji rozłąki z rodzicami // „Pedagogika Społeczna”. – 2008, nr 3, s. 81-86
39. Kostecka-Biskupska, Marzanna : Eurosieroctwo – tęsknota za miłością / Marzanna Kostecka-Biskupska // „Inspiracje”. – 2009, nr 2-3, s. 12
40. Kowalska, Irena : Gdy pieniądze przesłaniają rodzinę / Irena Kowalska ; rozm. przepr. Jacek Sądej // „Nasz Dziennik”. – 2007, nr 198, s. 7
41. Kozak, Stanisław : Kilka uwag o zjawisku „sieroctwa emigracyjnego” / Stanisław Kozak // „Problemy Rodziny”. – 1992, nr 6, s.18-19
42. Kozdrowicz, Ewa : Postawy wychowawcze rodziców-migrantów w percepcji dzieci / Ewa Kozdrowicz, Bartłomiej Walczak, // „Pedagogika Społeczna”. – 2008, nr 3, s. 163-181. – Bibliogr.
43. Krupa, Bożena : Praca rodzica za granicą // Bożena Krupa / „Edukacja i Dialog”. – 2006, nr 4, s. 67-69
44. Kulczycka, Agata : Eurosieroty / Agata Kulczycka, Magdalena Warchala, Dorota Wodecka, Małgorzata Szlachetka. – (Witamy w Polsce) // „Gazeta Wyborcza”. – 2008, nr 118, s. 16
45. Łoskot, Małgorzata : Eurosieroctwo : przyczyna zaburzonego zachowania dzieci i młodzieży / Małgorzata Łoskot // „Głos Pedagogiczny”. – 2008, nr 4, s. 29-31
[Emigracja zarobkowa rodziców. Problemy z dziećmi ; Pomoc dzieciom]
46. Łuka, Wiesław : Jaś sam w domu / Wiesław Łuka // „Głos Nauczycielski”. – 2008, nr 27, s. 11
[Emigracja zarobkowa Polaków do krajów Unii Europejskiej i osamotnienie tysięcy dzieci]
47. Marecik, Anna : Rodzice wyjechali / Anna Marecik // „Wychowawca”. – 2008, nr 2, s. 18

48. Miłoszewska, Ewa : W zawieszeniu / Ewa Miłoszewska // „Głos Nauczycielski”. – 2009, nr 20, s. 11
[Eurosieroty w polskich szkołach na skutek fali emigracyjnej rodziców po wejściu Polski do Unii Europejskiej]
49. Sądej, Jacek : Koszty ponoszą dzieci / Jacek Sądej // „Nasz Dziennik” (Wyd. 2). – 2007, nr 185, s. 4
50. Smolińska, Barbara : Tata na emigracji / Barbara Smolińska // „Charaktery”. – 2008, nr 7, s. 76-77
[Emigracja zarobkowa jako zjawisko społeczne]
51. Społeczno-pedagogiczne skutki wielkiej emigracji zarobkowej : zarys problematyki / red. nauk. Krzysztof K. Przybycień ; Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Wydział Zamiejscowy Nauk o Społeczeństwie w Stalowej Woli – Stalowa Wola : Fundacja Uniwersytecka, 2007. – 265 s.
52. Stańkowski, Bogdan : Zarobkowe migracje rodziców za granicę / Bogdan Stańkowski // „Ruch Pedagogiczny”. – 2006, nr 1/2, s. 51-66
53. Szpunar, Olga : 4358 eurosierot w Małopolsce / Olga Szpunar // „Gazeta Wyborcza”. – 2008, nr 189, s. 3
54. Świerczyńska, Adriana : „Eurosieroty” w oczach młodych filmowców / Adriana Świerczyńska // Katecheta. – 2008, [nr] 7/8, s. 86-88
[„Eurosieroty” – tytuł filmu, nakręconego przez uczniów z Zespołu Szkół Komunikacji w Poznaniu. Treścią filmu jest osamotnienie młodych ludzi, których rodzice wyemigrowali zarobkowo do krajów Unii Europejskiej]
55. Świerczyńska, Katarzyna : Nikt nie pomaga eurosierotom / Katarzyna Świerczyńska, Elżbieta Południk // „Dziennik” (Wyd. 2). – 2008, nr 134, s. 11
56. Tomaszewska, Hanna : Uczestnicy forów internetowych o migracji zarobkowej rodziców i jej konsekwencjach dla dzieci / Hanna Tomaszewska // „Pedagogika Społeczna”. – 2008, nr 3, s. 105-142

57. Tuziak, Arkadiusz : Nowa emigracja i wyjazdy zarobkowe za granicę / Arkadiusz Tuziak // „Studia Socjologiczne”. – 1992, nr 3-4, s. 219-221
58. Walczak, Bartłomiej : Migracje rodzicielskie – skala zjawiska oraz jego wychowawcze i edukacyjne implikacje / Bartłomiej Walczak // „Pedagogika Społeczna”. – 2008, nr 3, s. 143-162
59. Walczak, Bartłomiej : Poakcesyjne migracje zarobkowe a wychowanie młodzieży szkolnej : wybrane implikacje / Bartłomiej Walczak // „Katecheta”. – 2008, nr 7/8, s. 78-86
60. Walczak, Bartłomiej : Wychowawcze i edukacyjne konsekwencje „euromigracji” rodziców i opiekunów / Bartłomiej Walczak// „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze”. – 2008, nr 5, s. 21-26
61. Walenczak-Pankonin, Jolanta : Różne aspekty problemu eurosieroctwa – materiał informacyjny dla nauczycieli / Jolanta Walenczak-Pankonin, Piotr Pankonin. – (Szkoła i okolice) // „Gazeta Szkolna”. – 2009, nr 39, s. 18
[Próby rozwiązania trudnych sytuacji uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych - aspekt euro sieroctwa]
62. Waluk, Violetta : Być eurosierotą / Violetta Waluk // „Przegląd”. – 2009, nr 4, s. 26-28
63. Węgiński, Zbigniew : Eurosieroctwo w Polsce jako problem społeczny i pedagogiczny / Zbigniew Węgiński // „Wychowanie na co Dzień”. – 2008, nr 6, s. 3-5
[Emigracja zarobkowa Polaków przyczyną dysfunkcji w rodzinach]
64. Winnicka, Ewa : Eurosieroty / Ewa Winnicka // „Polityka”. – 2007, nr 46, s. 34-36, 38, 40
[Osamotnienie tysięcy dzieci - efekt uboczny fali emigracyjnej Polaków]
65. Wolna Van Das, Henryka : Weekendowi ojcowie z podwójnym paszportem / Henryka Wolna Van Das. // „Śląsk”. – 2006, nr 5, s. 8-11

66. Zielińska, Anna : Pedagogiczno-prawne aspekty opieki nad dzieckiem w sytuacji wyjazdu rodziców do pracy za granicę / Anna Zielińska // „Pedagogika Społeczna”. – 2008, nr 3, s. 87-104